

Maria Aarmo Brenne

Havets Former

Masteroppgave i Kunst og håndverk

Veileder: Errol Fyrileiv

Juni 2022

NTNU
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for lærerutdanning

Maria Aarmo Brenne

Havets Former

Masteroppgave i Kunst og håndverk

Veileder: Errol Fyrileiv

Juni 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for lærerutdanning

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Dette masterprosjektet har utgangspunkt i vaser i keramikk, og hvordan sandbunnens ulike teksturer kan danne inspirasjon som overflatetekstur på vaser laget i keramikk. For hver keramikkvase ble det valgt et inspirasjonsbilde som inspirasjon til ulik tekstur. I studien utforskes det hvordan man gjennom ulike teknikker og redskaper kan bruke tekturen til ulike sandbunn som inspirasjon og overføre det til tekstur på vaser i keramikk. Gjennom verkstedarbeid høsten 2021 og våren 2022, ble det laget 13 vaser i keramikk. De seks vasene laget høsten 2021 utgjør et forprosjekt til de sju vasene som ble laget våren 2022. De sju vasene som ble produsert våren 2022 blir presentert i en egen utstilling på universitetet.

Studien har en hermeneutisk posisjonering som utgangspunkt, og bruker practice led research som valgt metodologi. Ved å bruke ulike teknikker og redskaper ble tekturen på bildene overført som tekstur på vasene og dette ble dokumentert gjennom bilder og videoer på Instagramkontoen - @studiobrenne. I tillegg er det i studien gjort en skulpturanalyse, gjennom en analyse ved bruk av formalestetiske virkemidler.

Til slutt er studiens didaktiske potensial drøftet. Gjennom bruk av autoetnografi som tilnærming har erfaringene fra studien og arbeidet i keramikkverkstedet blitt drøftet og vurdert opp mot begrepene tredimensjonalitet, tverrfaglighet og bærekraft. Målet med denne diskusjonen er å belyse hvordan erfaringene som er gjort på keramikkverkstedet og i forskningsprosessen kan brukes som veiledning ved undervisning i kunst og håndverk i grunnskolen.

Abstract

This master-thesis is based on how different texture of sand can be an inspiration as texture on ceramics vases. The study explores, through different techniques and tools, one can use the texture of different sand as inspiration and transfer it as texture on vases. Through a ceramic work done autumn 2021 and spring 2022, 13 vases were made. The six first vases constitute a preliminary project for the seven vases that were made spring of 2022. The seven vases made spring 2022 will be presented in an exhibition at the university.

The study has a hermeneutic position and practice led research is the chosen methodology. Using various techniques and tools, the texture of the photos was transferred as texture to the vases, and this was documented through photos and videos on the Instagram account - @studiobrenne. In addition, a sculpture analysis was performed in the study, through an analysis using formal aesthetics tools.

Finally, the didactic potential of the study is discussed. By using autoetnografi as an approach, the experiences from the research process and the ceramic work have been discussed and assessed against the concepts of three- dimensionality, interdisciplinarity and sustainability. The aim of this discussion is to shed a light on how the experiences gained through ceramic work and the research process can be used as a guide when teaching arts and crafts in primary school.

Forord

En lang og krevende prosess med masterskriving nærmer seg nå slutten og det skulle bare mangle og takke de rundt meg.

Først vil jeg takke Errol Fyrileiv for god veiledning og idesparring til hvordan jeg kunne vinkle oppgaven, problemstillingen og systematisere teksten. Takk til Anette Lund for tips og hjelp i verkstedarbeidet.

Takk til Ingebjørg for gode lunsjer og fine samtaler om oppturer og nedturer med skrivingen og livet generelt.

Tusen takk til Ingrid og Gunhild for at dere alltid backer og heier på meg i det jeg gjør og drømmer om å gjøre. Veldig takknemlig for å ha dere i livet mitt.

Tusen takk til mamma, pappa og Henrik. Hva hadde livet vært uten dere?

Takk til farmor for at du var og fortsatt er et forbilde for meg i livet og i den kreative vei. Denne masteren er dedikert til deg.

Trondheim, mai 2022

Maria Aarmo Brenne

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Abstract	4
Forord	6
Innholdsfortegnelse	8
1 Innledning	10
1.1 Egen motivasjon for oppgaven	11
1.2 Besvarelsens struktur.....	12
1.3 Nøkkelord.....	12
2 Problemstilling og forskningsspørsmål	13
2.1 Problemstilling	13
2.2 Forskningsspørsmål.....	13
2.3 Begrepsdefinisjon	14
3 Teoretiske perspektiver.	15
3.1 Vitenskapsteori	15
3.1.1 Kvalitativ forskning	15
3.1.2 Hermeneutikk som vitenskapelig posisjonering	16
3.2 Leire	19
3.3 Tredimensjonalitet	20
3.4 Tverrfaglighet	20
3.5 Bærekraft	21
4 Metodologi	22
4.1 Practice led research.....	22
4.2 Autoetnografisk tilnærming	23
5 Metode for det skapende arbeidet i verkstedet.	24
5.1 Teknikk for å lage vasene.....	25
5.2 Teknikk for å utføre tekstur	26
Vase 1	26
Vase 2	26
Vase 3	27
Vase 4	27
Vase 5	28
Vase 6	28
Vase 7	29
Vase 9	30
Vase 10.....	30
Vase 11.....	31
Vase 12.....	31
Vase 13.....	32

5.3 Glasur	32
5.4 Feilkilder, validitet og reliabilitet.....	33
5.5 Analysemetode for det skapende arbeidet: Formalestetiske virkemidler og skulpturanalyse	33
6 Analyse	36
6.1 Formalestetisk analyse gjennom skulpturanalyse.....	36
Vase 1:	36
Vase 2:	36
Vase 3:	37
Vase 4:	37
Vase 5:	38
Vase 6:	38
Vase 7:	38
Vase 8:	39
Vase 9:	39
Vase 10:	39
Vase 11:	40
Vase 12:	40
Vase 13:	41
6.2 Hermeneutisk analyse av eget skapende arbeid.....	41
7 Resultater.....	42
8 Drøfting.....	49
8.1 Teknikk og redskaper for å skape tekstur.....	49
8.2 Formalestetiske kvaliteter uttrykt på vasene.....	51
8.3 Studiens didaktiske potensial	53
8.3.1 Tredimensjonalitet	53
8.3.2 Tverrfaglighet	54
8.3.3 Bærekraft	55
9 Avslutning	57
Litteraturliste	60
Vedlegg.....	64

1 Innledning

Denne masteroppgaven tar for seg mitt masterprosjekt for våren 2022. Masterprosjektet går i korte trekk ut på om hvordan teksten til ulike typer sandbunn kan komme til uttrykk som tekstur på vaser i keramikk, hvordan man kan ved hjelp av ulike teknikker og redskaper overføre disse teksturene til overflaten på vasen, og hvordan man kan bruke denne studien til undervisning i kunst og håndverksfaget i grunnskolen.

Masteroppgaven er bygd på en for-studie gjort høsten 2021. Siden studien våren 2022 er en videreutvikling av arbeidet som ble gjort høsten 2021 vil det derfor bli brukt bilder, feltnotater og bli henvist til innlegg på Instagramkontoen fra disse vasene som ble laget høsten 2021. Det vil også kunne være noe likheter med enkelte deler i teksten fra eksamensbesvarelsene i fagene MGLU5231 og MGLU5235 fra høsten 2021. Det er valgt å være transparent på det og omskrive disse delene fremfor å referere. De seks første vasene ble laget i løpet av oktober til desember 2021 og de andre sju vasene ble laget våren 2022.

For å avgrense omfanget på masteroppgaven og for at studien våren 2022 og studien høsten 2021 skulle henge sammen, ble det valgt å kun se på finkornet sandbunn under og over vann og i fjæra. Oppgaven kunne tatt for seg andre ulike typer sand og havbunner, kontinentplater og geografiske kart av havbunnen, noe som virket interessant, men dette ble vurdert for omfattende.

Masteroppgaven er en kvalitativ studie med hermeneutikk som vitenskapelig posisjonering. Det er valgt to metodologiretninger, practice led research som knyttes til det skapende arbeidet i verkstedet og autoetnografi som knyttes til det didaktiske potensialet med studien.

De erfaringene og kompetansen jeg tilegnet meg og vasene som ble produsert høsten 2021 og våren 2022 vil bli brukt inn i masteroppgaven. Til masterutstillingen 13. -17. juni 2022 er det valgt å gjøre et utvalg blant vasene og det blir derfor kun utstilt vasene som er produsert våren 2022. De seks vasene som ble produsert høsten 2021 ble utstilt på

eksamensutstillingen i desember 2021. Vasene fra høsten er en viktig del av studien da det var gjennom dette arbeidet jeg innhentet meg erfaring og kunnskap om sandbunn, tekstur og overføring av dette til keramikkvasene. De seks første vasene sammen med de resterende sju fremtrer i teksten og blir dokumentert med bilder i teksten.

1.1 Egen motivasjon for oppgaven

Fra tidlig alder fikk jeg interesse for det kreative og det å skape noe, og jeg fikk stor innflytelse fra min farmor som var kunster. Farmor har alltid vært en stor inspirasjon og uten henne tror jeg ikke at jeg hadde utviklet de kreative evnene og ferdighetene mine. Hele 2. etasje i huset til farmor var hennes male, strikke, veve, tegne og porselensmalings-verksted og i garasjen hadde hun et galleri. Da hun gikk bort i 2016 kjente jeg på et stort behov for å videreføre de ferdighetene hun hadde og interessen min for kreativitet, kreative fag og det å skape noe selv. Det å være kreativ har vært helt naturlig for meg og på mange måter en opplagt vei å gå som formet veien for min utdanning. Snart vil jeg kunne nå målet om en master i kunst og håndverk som jeg kan bruke i arbeidslivet og i jobben som lærer i kunst og håndverk. Jeg kjenner på trangen på å videreføre, lære bort og motivere barn til å gå den kreative vei i livet, da jeg ser hvor mye det har gitt meg. Denne masteroppgaven blir en måte å innhente meg mer kunnskap, kompetanse og erfaring om leire og keramikk som jeg kan bruke for egen del og når jeg underviser elever.

Jeg ønsker og å invitere leseren til å se viktigheten av prioritering av kunst og håndverk i skolen, og spesielt keramikk, som ofte er en nedprioritert del av kunst og håndverksfaget fordi det er mangel på kompetanse og utstyr (Nielsen & Lepperød, 2019). En annen motivasjon er å kunne bidra til forskning i fagfeltet, da det etter min erfaring er lite forskning og publiserte masteroppgaver innenfor keramikk. Det finnes mye teori og forskning på kunst og håndverk, kreativitet og keramikk som materiale og teknikk, men ikke på keramikk i forskning og undervisning. Jeg ønsker å være et bidrag til å kunne løfte og styrke betydningen av håndverkskunsten keramikk ved å ta vare på og videreføre den.

Naturfag er mitt andre valgfag i lærerutdanningen og jeg har en stor interesse for biologi, og spesielt havet. Ideen til problemstillingen kom gjennom en diskusjon og idemyldring med en venn og vi kom stadig tilbake til havet og havbunnen. Denne ideen videreutviklet seg senere til å bli sandbunn. Som lærer ønsker jeg å spre min glede i naturfag til mine framtidige elever og fant ut at å kombinere naturfag med kunst og håndverk var hensiktsmessig. Det er mye snakk om tverrfaglighet (UIO, 2021a) og masteren vil da være et bidrag til dette. Jeg vil komme tilbake til mer om tverrfaglighet senere i teksten.

Min for forståelse og forkunnskap om leire og keramikk

På videregående gikk jeg studiespesialisering med formgivning der jeg kun arbeidet to ganger med leire – men jeg lærte mye om farger, komposisjon, kunsthistorie og design. Fra folkehøgskolen har jeg 3 valgfag med kunst og keramikk og skoleåret 2016/17 tok jeg et årstudium i kunst og håndverk der jeg skrev en FOU- oppgave om keramikk, vaser og runde former. Alt dette og selvsagt min interesse for kunst og kreative fag påvirker og har utviklet min for forståelse, spesielt FOU oppgaven fra årstudiumet.

1.2 Besvarelsens struktur

Masteroppgavens oppbygning vil være å først presentere problemstillingen, for videre å så ta for seg den vitenskapelige posisjoneringen og relevant teori, deretter valgt metodologi og metode for generering av empiri og analysemetode. Resultatene vil bli analysert for så å bli presenter og dermed vil bli drøftet opp mot relevant teori der problemstillingen og forskningsspørsmålene vil bli besvart. Til slutt vil oppgaven oppsummeres.

1.3 Nøkkelord

Autoetnografi, Formalestetiske virkemidler, Hermeneutikk, Keramikk, Leire, Practice Led Research, Sandbunn, Tekstur.

2 Problemstilling og forskningsspørsmål

I dette kapitlet skal problemstillingen og forskningsspørsmålene presenteres. Deretter vil det bli presentert noen sentrale begreper som brukes hyppig i teksten.

Som nevnt innledningsvis er det valgt å forske på tekstur i sandbunn og hvordan man kan overføre dette på vaser i keramikk. Jeg hadde lyst å se om teksturen sandbunnen på valgt inspirasjons-bilde var overførbart som tekstur på en vase i leire, og jeg ønsket å utforske hvordan jeg måtte arbeide: hvilke teknikker og redskap jeg måtte bruke for å overføre denne teksturen til vasen. Som det står i kjerneelementene i læreplanen for kunst og håndverk så skal elevene utvikle blant annet nysgjerrighet, kreativitet og evnen til å løse problemer (Utdanningsdirektoratet, 2020a). De skal også utvikle forståelse for materialers egenskap gjennom å bruke ulike redskaper gjennom eget skapende arbeid, og det er dette jeg ønsker å formidle gjennom denne masteroppgaven. Hvordan jeg som forsker og lærer kan bruke denne masteroppgaven som et slags eksempel på hvordan man kan arbeide kreativt med leire og keramikk som kan bidra til elevers selvutvikling. Med dette vil jeg nå presentere problemstillingen og forskningsspørsmålene.

2.1 Problemstilling

På hvilken måte kan overflatetekstur etter inspirasjon fra sandbunn overføres som tekstur på vaser i keramikk?

2.2 Forskningsspørsmål

- Hvilke teknikker og redskaper brukes for får frem teksturen fra inspirasjonsbildene over på keramikk vasene?
- Hvilke formalestetiske kvaliteter kommer frem i vasene gjennom en skulpturanalyse?
- Hvordan kan man gjennom autoetnografi bruke erfaringene i denne studien til undervisning, der tredimensjonalitet, tverrfaglighet og bærekraft er sentralt?

2.3 Begrepsdefinisjon

Tekstur: tekstur defineres som en taktil følelse av overflaten til et objekt (Greelane, 2019)

Form: omrisset eller fasongen av noe. Den ytre avgrensningen av noe (Mørstad, 2021).

Pølseteknikk: en av de tre vanligste teknikker å arbeide med leire (Rønneberg, 2009). For en mer visuell forklaring, se metodekapittelet eller innlegget fra 22. oktober 2021 og 31. januar 2022 på Instagramkontoen.

Keramikk: generell betegnelse på produkter laget av leire (Rønneberg, 2009).

Slikker: leire som er blandet med vann i en vellingkonsistens. Brukes for blant annet å feste skjøter av leire i hverandre. Fungerer som lim på fuktig leire (Rønneberg, 2009).

Råbrann: førstegangs brenning. Produktet brennes ved en temperatur som gjør den porøs og mottakelig for overflatebehandling som begitning eller glasur. Råbrann kjøres på rundt 950 grader. (Rønneberg, 2009).

Glasurbrann: andregangs brenning. Produktet brennes ved høy temperatur som gjør at det tåler mer enn ved råbrann. Det er ved denne brannen at eventuell glasur smeltes fra pulver til glass og gjør keramikken vanntett. Glasurbrann kjøres på rundt 1200 grader (Rønneberg, 2009).

3 Teoretiske perspektiver.

I dette kapitlet vil den vitenskapsteoretiske posisjoneringen, relevant teori for den praktiske studien og relevant teori for det didaktiske potensial presenteres. Det vil først bli forklart kort hva vitenskapsteori og kvalitativ forskning er.

3.1 Vitenskapsteori

Begrepet vitenskapsteori kan forklares med at det er teorier om hvordan ulike vitenskaper betrakter og ser verdenen på. Vitenskap handler om å komme frem til en mest mulig sannhet eller å oppnå kunnskap, og dette skjer gjennom forskning (Brinkkjær & Høyen, 2020).

3.1.1 Kvalitativ forskning

Kvalitativ forskning sitt mål er å gi økt forståelse for det vi mennesker opplever, tenker, erfarer og hvilken mening det har for de som opplever det (Postholm, 2010). Der er derfor vanskelig å slå fast og konkludere gjennom å gjøre statistiske analyser som man gjør i kvantitativ forskning, men heller presentere funn og resultater i tekst. Hvordan dette skjer avhenger av hver studies fokus, men man kan innhente data gjennom intervju, observasjon, erfaringer, bilder, video, m.m. og overføre dette til tekst. I kvalitativ forskning kommer forskerens stemme frem da forskningen kan basere seg på forskerens meninger, tanker og teoretisk ståsted (Postholm, 2010). Denne masteroppgaven vil derfor være en kvalitativ studie da det gjennom erfaringer, bilder og videoer blir presentert, forklart og diskutert opp mot relevant teori. Gjennom en hermeneutisk posisjonering og et practice led & autoetnografisk ståsted vil funn fra studiene på verksted presenter, analysert og diskutert (Postholm, 2010; Østern & Letnes, 2018; Ellis et al., 2011).

3.1.2 Hermeneutikk som vitenskapelig posisjonering

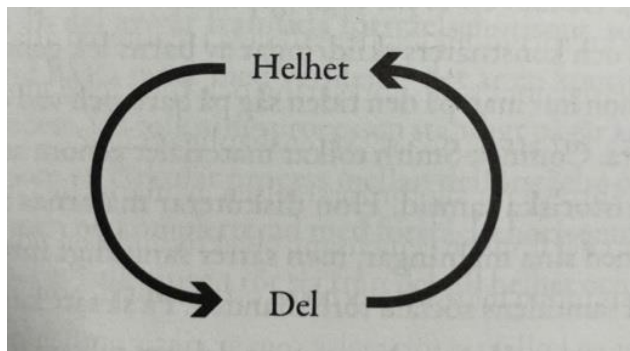
Til denne studien er det valgt hermeneutikk som den vitenskapsteoretiske posisjoneringen. Som forsker tar jeg på meg en form for briller som jeg ser studien igjennom - hermeneutiske briller som man kan kalle det. Disse brillene er på i arbeidet med vasene på verksted og igjennom hele teksten (både i teoridelen, metode, analyse og drøftingen). Grunnen til dette er fordi jeg har oppdaget gjennom tidligere arbeid, betydningen av at alle disse delene i studien henger godt sammen, og for at svarene jeg kommer frem til etter analysen er sanne og mest mulig valid. For å oppnå dette må man jobbe «gjennomsyret» med de samme brillene i den vitenskapsteoretiske posisjoneringen, hensikten med oppgaven og i den analytiske metoden (Rognsaa & Fredriksen, 2011).

For å få en forståelse av hvordan disse brillene fungerer må vi først ta for oss hva hermeneutikk er. Hermeneutikk er en forsknings tolkning og blir ofte kalt tolkningsvitenskapen. Som en gammel forskningsmetode som har eksistert siden munkene i Asia tok på seg arbeidet med å tolke hellige tekster, er det fortsatt en veldig relevant metode å forske på og har blitt svært relevant i den postmoderne verden for vitenskapelig forskning (Wheeler & Kenny, 2005, s. 66).

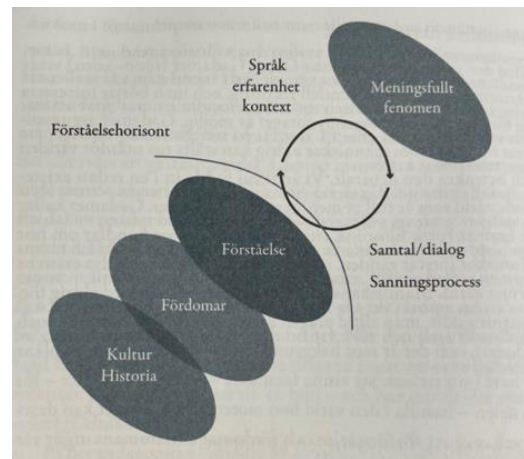
Enhver generasjon med forskere oppdager nye aspekter med kunnskap som og må blitt tatt med i betraktningen. Derfor er hermeneutisk forskning og den hermeneutiske sirkelen/spiralen en «never ending» strøm av kontinuerlig ny kunnskap som må bli integrert i helheten (Wheeler & Kenny, 2005, s. 66). Den mest grunnleggende metoden innenfor hermeneutisk forskning er den hermeneutiske sirkelen.

Den hermeneutiske spiral/sirkel

Hermeneutikk kan også sees på som en sirkel der delene blir påvirket av hverandre og for å forstå en av delene må man forstå det i forhold til helheten (Johansson, 2016). Delene gir forståelse av helheten og helheten gir forståelse for delene. Vi veksler hele tiden mellom delene og helheten (Brinkkjær & Høyen, 2020).

Figur 1 (Brinkkjær & Høyen, 2020, s. 83).

Figur 2 (Brinkkjær & Høyen, 2020, s. 86).

«Texten utgör delen och hela verket utgör helheten, och hela verket ingår som del i et större författarskap, som i sig måste förstås mot bakgrund av den tid i vilken det tillkom» (Brinkkjær & Høyen, 2020, s. 83).

Man kan tolke dette på ulikt vis, men for denne studien har jeg tatt utgangspunkt fra Brinkkjær og Høyen (2020) og Johansson (2016). Johansson (2016) forklarer hermeneutikk med at man starter med en forforståelse om det man arbeider med. Forforståelse kan og forklares med ferdigheter, kunnskap og erfaring og som oftest har man en forståelse av en teknikk eller materiale før man begynner med det. For eksempel min forforståelse om leire – som nevnt innledningsvis. Med denne forforståelsen går man altså inn og ut av arbeidet, gjør nye erfaringer og danner seg en ny forforståelse. Altså man går inn i en del av arbeidet, ser på og arbeider med det, går ut, gjør noen refleksjoner, får en ny forforståelse, før man så går videre inn igjen i samme eller en ny del av arbeidet, ut igjen og får en ny forståelse. Dette gjør man med alle delene av arbeidet og har sett hver del hver for seg, men og sett de enkelte delene sammen i en helhet, se figur 1 og 2 (Johansson, 2016; Brinkkjær & Høyen, 2020).

Med dette som bakgrunn kan man se på denne studien med et annet blikk og jeg kan se de ulike delene i en vase, gå inn og ut, får en ny forforståelse, går videre til neste vase, går inn og ut, får en ny forforståelse, helt til jeg har jobbet meg igjennom alle vasene. Hver enkelt vase kan ses på som en del av det hele arbeidet, der jeg i arbeidet med de ulike delene i

vasen danner en ny forforståelse av hele arbeidet. Samtidig som de ulike vasene utgjør en egen helhet gjennom arbeidet, inngår de i en større kontekst, det hele arbeidet, der de ulike vasene endrer min totale forståelse, både underveis i prosessen og det jeg sitter igjen med ved arbeidets avslutning.

Den forforståelsen jeg hadde før jeg begynte studiet høsten 2021 og den forforståelsen jeg har da jeg begynte med studien våren 2022 har endret seg, på samme måte som den forforståelsen jeg har nå. Min kunnskap, erfaringer og kompetanse med leiren som materiale og teknikkene jeg brukte for å forme vasen og for å forme teksturen har endret seg gjennom hele prosessen. Ikke bare fra høsten 2021 og januar 2022, men og på hver enkelt vase og hver enkelt del av de ulike vasene underveis i prosessen. Slik jeg oppfatter det har og denne forforståelsen ført til at jeg har tatt valg underveis i studien som jeg kanskje ikke hadde gjort på samme måte august 2021. Dette er fordi min nye forståelse sammen med erfaringene og kompetansen jeg har tilegnet meg har påvirket valgene jeg har gjort.

Slik som jeg ser det er alle vasene jeg lager de ulike delene og jeg går inn og ut av hver enkelt av disse, jobber, erfarer og reflekterer, og så går ut igjen og får en ny forståelse. Dette gjør jeg på alle vasene, og alle disse forståelsene for hver enkelt vase vil gi meg en forståelse for alle delene, men og påvirke helheten og hvordan min forståelse for helheten er. Helheten i mine øyne er både helheten av alle vasene knyttet opp mot problemformuleringen, men og helheten av masteroppgaven – koblet mot det didaktiske og hvordan jeg kan jobbe med det i skolen.

Ifølge Gadamer så kan vi aldri være nøytrale i noe som helst i verden da vi er født inn i en verden og en kultur som er full av meninger og oppfatninger. Man blir alltid påvirket av ens egen og andres fordommer, meninger og forforståelser og dette påvirker da ens nye forforståelse og meninger i møte med et nytt fenomen (Brinkkjær & Høyen, 2020). Det er altså forståelser og fordommer som danner et menneskes forståelsehorisont og som bestemmer hvordan man skal være, forstå og handle i verden. Vi mennesker tolker hele tiden vår nye «verden» etter denne forståelsehorisont og oppnår da en ny forståelse av verden. Vår nye forståelse vil da være en del av vår fremtidige forståelse som igjen revideres i møte med verdenen. Denne uendelige og kontinuerlige prosessen er best illustrert som en

sirkel eller spiral – den hermeneutiske spiral, som er forklart tidligere i kapitlet (Brinkkjær & Høyen, 2020).

Sett fra mitt perspektiv så tenker jeg at den kunnskapen og forforståelsen jeg har tilegnet meg i forkant av studie har vært med på å påvirke hvordan jeg arbeider på verkstedet og påvirker de valgene jeg gjør der – om jeg vil det eller ikke. Uansett hvor hardt jeg prøver å være nøytral så vil det påvirke meg og de valgene jeg tar. Derfor tenker jeg at det er viktig for troverdigheten i masteroppgaven at jeg viser til min forforståelse og er klar over dette når jeg jobber på verkstedet.

3.2 Leire

Leire er finkornet jordpartikler som består av aluminiumsilikater som er bundet sammen med oksygen og hydroksylgrupper og er et plastisk og mykt materiale som enkelt kan formes i hendene eller ved bruk av ulike verktøy. Leire kan være fast, semifast, formbar i våt form og flytende. Når leiren har tørket og er brent to ganger blir det kalt keramikk og kan brukes til å lage kunst, skulpturer og ikke minst bruksgjenstander (Solheim, 2021; UIO, 2021b).

Det finnes veldig mange ulike leiretyper, men de mest vanligste er leirgodsleire og stengodsleire. Leirgodsleire brennes ved 1080C og egner seg best som dreieleire. Stengodsleire brennes på 1240C og er tilsatt chamotte noe som gjør det veldig egnet til å bygge stort med og til å bruke i undersvining. Chamotte er finknust brent ildfast leire som tilsettes i ny leire for å gjøre den mer robust (Rønneberg, 2009). Leiren brukt til denne studien er stengodsleire K129 med 30% chamotte i seg.

3.3 Tredimensjonalitet

For å kunne drøfte studiens og masteroppgavens relevans til undervisning i kunst og håndverk er det enkelte begreper og fenomener som må forklares først. Blant disse er tredimensjonalitet. Forskeren Arne Trageton sier at barns utvikling utvikler seg i større grad ved arbeid i tredimensjonalt fremfor todimensjonalt, da man har noe konkret å forholde seg til når man skaper og lærer. Jean Piaget understreker også dette i sin oversikt over barns utviklingstrinn (Haabesland & Vavik, 2016). Dette kan vi voksne også trekke linjer til vår egen erfaring og læring. Når vi skal lære oss nye ferdigheter, lærer vi best om vi leser en bok som forklarer ferdigheten eller lærer vi best når vi faktisk arbeider med den konkrete ferdigheten i praksis? Se for deg at du skal lære deg å spille piano – hvordan lærer du best? Av å lese noter eller å bli forklart hva noter er eller sitte foran pianoet og trykke på tangentene selv? Det å arbeide tredimensjonalt er som et eget språk som vi kan bruke når vi skal tilegne oss ny kunnskap og ferdigheter (Haabesland & Vavik, 2016). Barn samler informasjon gjennom å bruke sansene og de utvikler derfor spørsmål og nysgjerrighet ved å stimulere sansene. Stimulering av sansene er viktig for hjernens utvikling hos alle mennesker, men spesielt hos barn. Aktiviteter og oppgaver som inneholder noe taktilt er derfor viktig (Heen & Wiik, 2020).

3.4 Tverrfaglighet

Tverrfaglighet er at pensum, arbeidsmetoder og aktiviteter fra ulike fag trekkes sammen for å belyse en flersidig måte å se oppgaveløsning på. Altså ulike fag som naturfag, matematikk og norsk trekkes inn i kunst og håndverk for å støtte for undervisningsopplegget for å blant annet gjøre oppgavene mer virkelighetsnær. Elevene vil som oftest forstå hensikten til oppgavene på et bredere grunnlag (Koritzinsky, 2021).

De praktisk estetiske fagene i skolen er ekstremt viktig for selvtillit og mestringsfølelse hos elever som er mindre innstilt på teoretiske fag (Koritzinsky, 2021). Ifølge Koritzinsky (2021) legges det minst vekt på i K20 i kunst og håndverksfaget, fagets praktiske muligheter til å

utvikle og styrke elevens selvfølelse og identitet som en del av elevens livsmestring. Det er derfor viktig at det legges til rette for et tverrfaglig samarbeid mellom de praktiske og estetiske delene ved faget. Vi som lærere er lovpålagt dette og det står i den overordnede delen av K20, under punkt 1.4 i opplæringens verdigrunnlag og 2.4 under prinsipper for læring, utvikling og dannelse læreplanen (Utdanningsdirektoratet, 2020b). Det vi kan se ut fra Koritzinsky meninger er at tverrfaglighet er kritisk for elevers selvtillit, trivsel og læringslyst.

3.5 Bærekraft

Bærekraftig utvikling er *«en utvikling som imøtekommer behovene til dagens generasjon uten å redusere muligheten for kommende generasjoner til å dekke sine behov»*

(Verdenskommisjonen for miljø og utvikling, 1987, s. 42). Bærekraft kom inn på læreplanen for fullt alvor da fagfornyelsen kom – LK20. Under tverrfaglige temaer under læreplanen for Kunst og håndverk (KHO01-02) står det at: *«elevene skal gjennom praktisk skapende arbeid utvikle evnen til å se forbedring i produkter og til å utforske mer bærekraftige levesett for fremtiden»*. Elevene skal også få *«øke sin bevissthet om hvilken innvirkning naturen har på mennesker, og hvordan mennesket levesett påvirker naturen og klimaet»*

(Utdanningsdirektoratet, 2020c).

I Näumann (et al., 2020, s. 42) leser vi om Tobias som har laget en stol av et nedhugget tre. I etterkant av arbeidet med stolen leser vi om at han har fått en personlig relasjon til stolen da han har utviklet en større forståelse for de ressursene stolen representerer – det er gått med mange timer for å lage denne stolen og Tobias ser virkelig materialenes og arbeidets verdi. Han har utviklet en omsorg for materialets affeksjonsverdi og ønsker å ta vare på stolen og den kunnskapen han har tilegnet seg i arbeidet.

Ved å lære elever om ulike materialer, teknikker og verktøy, kan det påvirke de til å ta gode valg når det gjelder vedlikehold, reparering og det å kjøpe nye ting og klær (Færder Kulturverksted, 2020).

4 Metodologi

I dette kapitlet vil valgt metodologi bli presentert og hvordan disse tilnærmingene kan sees gjennom studiene.

Det er valgt å bruke Practice led research og Autoetnografi som metodologi, og det er valgt å bruke feltnotater, bilder og videoer fra arbeidet på verksted som empiri. Det ble opprettet en Instagramkonto der det har blitt lagt ut bilder og videoer av prosesser, utforskning, sluttresultat og valg jeg har gjort underveis i studiene. Instagramkontoen har en mer formell tone enn feltnotatene og feltnotatene er skrevet i en bok og der er det mer dypere tanker, meninger og avgjørelser. Under vedlegg kan man se et utdrag fra feltnotatene.

Instagramkontoen heter **@studiobrenne** - man kan scanne denne QR-koden for å komme direkte til Instagramkontoen.

Metodologi er komplekse, kreative, krevende og kritiske prosesser som tar for seg alle valgene du som forsker står ovenfor. Alle valg, tenking, opplevelser og håndtering av ulike dilemmaer er metodologi (Østern & Letnes, 2018).

4.1 Practice led research

Practice led research fokuserer på at praksis fører til ny kunnskap (Smith & Dean, 2009). Altså det jeg gjør på verksted fører til ny kunnskap - ganske likt hermeneutikk sin forforståelse og den hermeneutiske sirkelen. Hovedfokuset er å fremme kunnskap om det praktiske - practice led fører til ny forståelse for praksisen og leder til ny kunnskap (Candy, 2006). Knyttet til denne studien så betyr dette at arbeidet med vasene og arbeidet med form og tekstur skal føre til ny kunnskap og en ny forståelse for arbeidet. Hendelser på verksted skal gjøre at jeg får en ny forståelse av materialet, teknikken, utførelsen og selve studiet. Det skal og oppstå ny kunnskap og med det menes det ikke at det skal oppstå nye teorier, men ny kunnskap for meg som forsker om studiet, materialet og teknikken.

4.2 Autoetnografisk tilnærming

Ved å bruke en autoetnografisk tilnærming så er det mine egne erfaringer som danner empirien (auto). Jeg som forsker kan da gjennom teori (grafi) ha et kritisk blikk på disse erfaringene (etno) (Ellis et al, 2011). Jeg bruker mine tanker og fremgangsmåter på verksted gjennom feltnotater, bilder og Instagramkontoen @studiobrenne og diskuterer dette gjennom erfaringer, refleksjon og teori for å besvare problemstillingen (Brinkkjær & Høyen, 2020; Irwin et al., 2006).

Et autoetnografisk ståsted er valgt for å kunne se det didaktiske potensialet i masteroppgaven. Som nevnt ovenfor bruker jeg mine erfaringer om vasene, leiren, form og tekstur og kan drøfte dette opp mot relevant teori for undervisning. Jeg som sitter med disse erfaringene etter studiene kan bruke dette som en hjelp for meg selv, og andre lærere som underviser kunst og håndverk, og belyser og drøfter dette gjennom utvalgt teori. Dette vil bli diskutert i drøftingskapitlet.

5 Metode for det skapende arbeidet i verkstedet.

De teknikkene, måtene og fremgangsmetodene som brukes for å generere og analysere empirisk materiale kalles metode (Østern & Letnes, 2018) og nedenfor vil de metodene som ble brukt i studiet på verksted høsten 2021 og våren 2022 presentert. Deretter vil valgt analysemetode bli presentert, som igjen vil bli benyttet i neste kapittel.

Fokuset for høststudien var tekstur og om og hvordan jeg kunne overføre teksturen fra et bilde til en vase. Det ble derfor valgt å bruke lik form på alle vasene slik at jeg kunne konsentrere meg om teksturene. Formen på høststudien tar utgangspunkt fra en vase som ble lagd i en tidligere FOU-oppgave – som man kan se nedenfor.

(foto: Maria Aarmo Brenne, 2017).

Vasene skulle være like brede tykk i bunn og i veggene og gå ut, for så å gå inn igjen. Formen utviklet seg noe underveis slik at noen av vasene ble mindre, noen større, noen bredere og noen smalere. Vasene og formen ble da altså kontantene og teksturen ble variabler.

Da vårstudien startet var jeg usikker på hva jeg skulle gå videre med når det gjaldt formen på vasene. Samtidig hadde jeg et behov for å videreutvikle og utfordre meg selv på å lage vaser med ulik form fra hverandre og jobbe i mindre skala enn tidligere. Jeg hadde og et ønske om å legge like mye vekt på form som på tekstur og det ble derfor produsert 7 vaser med ulik form fra hverandre. På våren ble vasene konstanten og form og tekstur ble variablene. Alle vasene ble laget med pølseteknikk – som forklares mer detaljert senere i kapitelet.

Teksturen på vasene har blitt til ved å enten tilført leire eller slikker, skjært vekk leire eller modellert vasen med ulike verktøy.

Som nevnt innledningsvis ble det oppdaget hvor omfattende havbunn og sandbunn faktisk er og at det er mange innfallsvinkler man kunne ha hatt på denne oppgaven. For å overføre teksturen fra sandbunn til vasene ble det plukket ut 13 ulike inspirasjons bilder.

5.1 Teknikk for å lage vasene

Det ble valgt pølseteknikk for å lage formen på vasene, og på videoen fra 22. oktober og 10. november startet jeg med å kjevle ut en bunn til ønsket tykkelse. Jeg brukte to trepinner som referanse slik at bunnen ble flat og fikk en jevn tykkelse, rundt 2 cm. Deretter brukte jeg en potte som mal for å skjære ut en sirkel. Jeg plasserte bunnen på en gipsplate og raspet opp rundt hele bunnen. Videre rullet jeg ut en leireklump til en pølse og rullet den til ønsket tykkelse, rundt 1-2 cm.

For å feste leirepølsen til bunnen raspet jeg opp pølsen med en gaffel, påførte slikker på bunnen og plasserte pølsen på bunnen. Disse rillene i leiren på leirepølsene og på bunnen, sammen med slikker gjør at de to leiredelene fester seg bedre sammen. Rillene fungerer på en måte som en borrelås og slikker fungerer som lim. Deretter brukte jeg fingrene og en dreieskinne i metall for å jobbe leirepølsen inn i bunnen. Dette gjorde jeg videre for å bygge i høyden. Når jeg hadde bygd rundt 4 pølser i høyden pakket jeg vasen inn i plastikk og satt den til tørk for å unngå at det skulle kollapse. Som man kan se på videoen fra 14. november 2021, ser man hva som skjer når man bygger for fort i høyden og bredden før leiren i bunn har tørket nok. Vasen kollapset ved bunnen fordi veggene var for tynne og klarte ikke å støtte opp den nye våte, tunge leiren. Når leiren hadde tørket over natten så bygget jeg videre utover og i høyden til jeg hadde nådd ønsket høyde. For å trimme åpningen på vasen satt jeg vasen på en kavalett og brukte et verktøy med skarp kant for å markere en jevn åpning. Deretter skar jeg bort det overflødig og jobbet for å få en fin åpning. Nå er vasen klar for å få tekstur.

5.2 Teknikk for å utføre tekstur

Vase 1

På dette inspirasjon bildet så la jeg merke til linjene som gikk på kryss og tvers. Noen av linjene er korte, noen lange men alle linjene er like tykke. Etter at jeg fant en dreieskinne i metall med tagger prøvde jeg å skrape vekk leiren, men fant fort ut at det ikke fikk frem teksturen. Jeg besluttet derfor å påføre relativt rennende slikker og dra dreieskinnen rundt vassen i ulike retninger. På videoen fra 20. november så kan man se fremgangsmåten.

Bilde 1

Vase 2

Som man kan se fra videoen fra 12. november ble det lagd en test-vase med tekstur. Jeg tok utgangspunkt i dette bildet på test-vasen og likte teksturen så godt at jeg ønsket å overføre teksturen på vase 2. Jeg så for meg mye vind på land og strømminger under vann som «roter» med sanden som lager dette mønsteret og jeg tok inspirasjon fra en mer leirholdig sandbunn enn finkornet sandbunn. På videoen fra 6. desember kan man se at jeg påførte slikker med en bred og stubbete pensel. Jeg påførte slikkeren med en lett hånd for å få frem «utstikkerne».

Bilde 2

Vase 3

Vase 1 og 3 har relativt likt inspirasjonsbildet, men jeg ønsket å utforske om hvordan jeg kan skape tekstur ved å fjerne leire. Jeg markerte organiske horisontale linjer og skjærte vekk mellomrommet mellom disse linjene. Deretter formet jeg linjene til en rundere form for å skape illusjonen av disse linjene i sanden. Dette kan man se på videoen fra 2. desember 2021. Vase 3 var også den vasen som på videoen fra 14. november som kollapset. Det ble for tynne vegger i forhold til det jeg skjærte bort. Jeg klarte å redde den men man kan se at vasen er litt skakk. Denne erfaringen tok jeg meg med til studien for våren 2022.

Bilde 3

Vase 4

Inspirasjonsbildet til vase 1, 3 og 4 ligner mye, slik at jeg ønsket å utføre forskjellige teknikker på vasene for å skille de. Det ble derfor besluttet å tilføre leire på vase 4. Jeg var veldig usikker om dette ville fungere og spesielt om leiren ville sitte fast i vasen under råbrann og glasurbrann, noe som det heldigvis gjorde. Jeg rullet ut leirepølser, raspet opp leirepølser, påførte slikker, raspet opp vasen i en linje som lignet på linjene i bildet og påførte leirepølser. Deretter jobbet jeg lenge med å få gode avrundende former på leirepølsene, en fin åpning og en flat underside på bunnen. Ved å se videoene fra 4. desember ser man tydeligere teknikkene jeg brukte for å jobbe frem teksturen på vasen.

Bilde 4

Vase 5

Siden temaet for masteroppgaven er sandbunn, måtte det være en vase med tekstur som påføres sand. Og den eneste logiske måten for meg å få sanden til å feste seg til vasen var å bruke slikker. Jeg blandet forholdsvis rennende slikker med mye sand og påførte med en pensel på vasen. Dette kan man se på videoen fra 7. desember. Underveis syntes jeg at det ble for «perfekt» og polert og jobbet derfor en stund med å fjerne disse penselmerkene. Jeg tilførte sand direkte på vasen og jobbet det inn.

Bilde 5

Vase 6

I overgangen mellom vann og sand, og i leireaktig fjære så kan disse hullene som vist på inspirasjonsbildet oppstå. Jeg ønsker derfor å overføre disse hullene på en vase men var usikker om de skulle være store eller små og om hvor dype de skulle være. På videoen fra 6. desember ser man at jeg tester både med et modelleringsverktøy i tre og en metallgaffel. Jeg konkluderte fort med at uttrykket gaffelen ga ble alt for rotete og besluttet å gå videre med modelleringsverktøyet. På den andre videoen fra 6. desember kan man se hvordan jeg lager tekturen, men kort forklart slår jeg og presser jeg verktøyet inn i leira. Jeg var usikker hvor mye jeg ønsket å dekke av vasen og jobbet meg sporadisk i en slags bølgeform rundt vasen. Noen steder går tekturen helt ned til bunn, andre steder helt til toppen. Jeg følte at ved å plassere disse hullene litt sporadisk ville gjøre at vasens uttrykk ikke ville føles så «tung».

Bilde 6

Vase 7

Etter å ha sett på inspirasjonsbildet så jeg at jeg ønsket å overføre de «flakene» som sanden har laget. Jeg var usikker på hvordan jeg skulle overføre de på vasen og etter flere runder med utprøving med ulike verktøy konkluderte jeg med at den beste teknikken var å bruke slikker og påføre det med en palettkniv. På videoen fra 13. mai kan man se at jeg tester ut teknikken og hvordan jeg skulle påføre den. Som nevnt i videoen fra 12. mai så fikk vasen en mer rustikt og rotete utseende enn det jeg hadde sett for meg, men samtidig følte jeg at jeg klarte å overføre teksturen.

Bilde 7

Vase 8

Vase 8 har forholdsvis likt inspirasjonsbilde som vase 1, 3, 4, men på vase 8 ønsket jeg å jobbe vertikalt og skrape vekk leire fremfor å tilsette leire samtidig som jeg ønsket et strammere uttrykk og mindre organisk som de andre vasene er. På videoen fra 19. april kan man se startfasen av hvordan jeg tester ut ulike skrapeverktøy og på videoen fra 20 april ser man hvor totalt ulikt startfasen var i forhold til hvordan teksturen faktisk ble. På videoene fra 20. april og 24. mai man se hele prosessen, og kort forklart så markerte jeg vertikale linjer og skrapte vekk leiren Da vasen er bredere på midten enn i bunnen og toppen så jeg fort at linjene ble mye mer bredere på midten og jeg konkluderte med at det var lurt å lage noen ekstra linjer som ikke gikk hele veien fra bunn til topp.

Bilde 8

Vase 9

I etterkant å ha jobbet med teksturen på vase 4 ønsket jeg å jobbe videre med lik teknikk, og etter å ha funnet dette inspirasjonsbildet så ønsket jeg å jobbe mer organisk og vertikalt. Jeg rullet ut leirepølser, skrapte opp pølsen og vasen, påføre slikker og påførte leirepølsen.

Teksturen på inspirasjons bildet har en spiss avslutning og dette ønsket jeg å overføre på vasen. Jeg påførte vann på leiren og hendene og presset og formet pølsen slik at den fikk en spiss kant. For å få en fin overgang mellom

leirepølsene og åpningen påførte jeg mer leire og laget en ring til åpningen. Fremgangsmåten kan man se på videoen fra 16. april. Formen på denne vasen ble laget i starten på vårstudien og jeg var derfor påvirket av høststudiens vase former.

Bilde 9

Vase 10

Jeg fikk lyst å utforske om jeg kunne bruke ulike verktøy for å få frem en svak tekstur. På videoen fra 3. juni 2022 ser man at jeg bruker er flaskekost, sminkeborste, palettkniv, gaffel i metall og tre og en dreieskinne. Det resulterte i at ingen av verktøyene ga et uttrykk som jeg ønsket og jeg gikk tilbake til bildebanken og fant dette inspirasjonsbildet. I første øyekast kan vase 10 ligne utseendemessig og på inspirasjonsbildet som vase 5, men på vase 10 tilførte jeg mindre sand i slikkeren og tykkere lag med slikker på vasen. Jeg lagde og teksturen ved hjelp av hendene fremfor et verktøy. Vase 10 oppleves for meg som mer delikat i uttrykket og på nært hold kan teksturen til vase 10 ligne litt på vase 2.

Bilde 10

Vase 11

I fjæra kan disse prikkene oppstå av regn eller dyr som lever i sanden, og etter at jeg fant dette inspirasjonsbildet så ønsket jeg å overføre disse prikkene på en vase. Som en videreutvikling av vase 6 så ønsket jeg å jobbe videre med samme teknikk – presse et verktøy inn i leiren for å lage tekstur. Dette resulterte i at jeg brukte et modelleringsverktøy i plast med en liten kule på den ene siden og en større kule på den andre siden. Prikkene plasserte jeg sporadisk som på vase 6, men samtidig med mer avstand mellom prikkene. Man kan se fremgangsmåten på videoen fra 21. April.

Bilde 11

Vase 12

I leireholding sand i fjæra kan som vist på bildet, disse klumpene av sand oppstå. Dette ønsker jeg å overføre på en vase og da havnet valget på å tilføre slikker på vasen. Jeg brukte en pipette som er egner for å påføre slikker og glasur, og jeg testet ulik tykkelse på slikkeren og ulik størrelse på hylsen til pipetten før jeg fant frem til hylsen og tykkelsen som jeg så var mest hensiktsmessig. Deretter påførte jeg slikker på nesten hele vasen, med god avstand fra hver prikk. Jeg ser i etterkant at jeg kunne utforsket om uttrykket ville blitt annerledes hvis jeg samlet større klumper av slikker slik at det lignet mer på inspirasjonsbildet. Fremgangsmetoden kan sees på videoen fra 23. mai.

Bilde 12

Vase 13

Når regn faller ned på tørr sand kan det gjøre at sanden samler seg til skåleformede kopper – slik som på bildet, og dette ønsket jeg å overføre til vasen. Jeg kjevlet ut en plate med leire på en gipsplate til relativt tynt. Deretter brukte jeg en liten kopp som mal til sirklene og jeg brukte begge sider av koppen for å lage to størrelser. Jeg tok en syl for å skjære løs sirklene fra leiren, tok vekk overflødig leire og brukte en flate dreieskinne for å løsne sirkelen fra gipsplaten. Sirkelen var relativt kantete og deformert, så ved hjelp av en svamp og vann gnudde jeg vekk de harde kantene og gjorde overflaten glatt. Når sirkelen hadde tørket i rundt 30 minutter var mye av fuktigheten fordampnet og leiren hadde begynt å tørke, noe som gjorde det enklere å forme sirklene til mer organiske former og mer som en skål-form slik som på bildet. Jeg skrapte på undersiden av sirklene og på vasen, påførte slikker og trykket sirkelen fast i vasen. Jeg plasserte sirkelen alt ettersom jeg så det var plass og bøyde og formet de til slik at de skulle passe inn i hverandre. Dette kan sees på videoen fra 10. mai.

Bilde 13

5.3 Glasur

På høststudien ble det laget en test-vase for å se om hvordan teksturen kom til å se ut med glasur på utsiden. Teksturen er lik som teksturen på vase 2 og det ble konkludert med at glasuren dekket mye av teksturen. Da jeg var redd for at glasuren kunne fjerne mye av teksturen på vasene som hadde «svakere» tekstur ble det valgt å kun påføre glasur på innsiden for å gjøre vasene vanntette. I tillegg ønsket jeg at alle vasene skulle ha likt uttrykk slik at glasuren ikke stjal oppmerksomheten fra form og tekstur.

5.4 Feilkilder, validitet og reliabilitet

Jeg oppfatter studien som valid og reliabel fordi den er beskrevet og dokumentert i alle steg i prosessen. Gjennom dokumentasjon med bilder og videoer i løpende tekst og med bruk av Instagramkontoen opplever jeg å ha vært transparent og vist hele forskningsprosjektet. Det er også jeg som har utført hele arbeidet; studiene på verksted, innhentet teori og skrevet teksten.

Oppgaven skrives ut fra mine øyne, tanker og meninger om hva som er hensiktsmessig i henhold til problemstillingen. I kvalitativ forskning og ved en autoetnografisk tilnærming, der jeg som forsker blir delaktig i empirien vil det være slik at andre valg kan ha blitt tatt hvis noen andre hadde utført denne studien.

I etterkant av arbeidet ser jeg at jeg kunne vært enda mer nøyaktig med symmetrien på utsiden av vasene og med innsiden av vasene for en bedre «siste finish». Flere av vasene har leirrester etter arbeidet med formen eller teksturen på innsiden som ikke ble fjernet før råbrann. Dette resulterte i at leirebitene satt fast i vasen og er dessverre synlig. Jeg opplever at jeg har klart og tatt riktig avgjørelse i kobling til glasur for at form og tekstur skulle komme mest mulig til syne.

5.5 Analysemetode for det skapende arbeidet: Formalestetiske virkemidler og skulpturanalyse

For å kunne analysere teksturen og formen på vasene er det valgt å analysere ut fra formalestetiske virkemidler. Dette er fordi disse virkemidlene er essensielt for å kunne analysere kunst, bilder, verk og lignende (NGAN, 2011). Formalestetiske virkemidler er effekter som skaper stemning og kvalitet i bilder, litteratur og dramatisering. Meningen til kunstneren og verkets innhold kommer frem gjennom formalestetiske virkemidler (NGAN, 2011). Formalestetiske virkemidler er blant annet format, teknikk, form, farge, rom, volum og komposisjon (NGAN, 2011). Man bruker formalestetiske virkemidler til å oversette verket

til noe forståelig. Hvordan linjer, rytme, form, farge, lys og lignende kommer til uttrykk på verket og så bruke disse virkemidlene til å oversette til tekst slik at det er lettere å oppfatte og forstå meningen og innholdet i verket (Mørstad, 2005).

Virkemidler som kontraster i farger, former og materialer, symmetrisk og asymmetrisk balanse og det gyldne snitt, fargesymbolikk, multimodalitet og kunnskap om formalestetiske virkemidler kan dermed være viktig for å kunne utvikle evnen til å skape tankeprosesser og for å kunne gå inn i en skapende prosess for å utforske meninger og følelser (Nielsen, 2020). For å analysere vasenes tekstur er det valgt å ta utgangspunkt i deler av Mørstad (2005) sin skulpturanalyse som analysemetode.

Skulpturanalyse

I Mørstad (2005) er det forklart om hvordan man skal analysere en skulptur og selv om denne studien tar for seg keramikk vaser med en bruksfunksjon så vil deler av analysen ta utgangspunkt i denne analysen. Før jeg går inn i analysen vil jeg beskrive en forståelse av denne analysen og de ulike komponentene i analysemetoden som er valgt ut.

Masse

Gir skulpturen inntrykk av tunge, massive former eller lette og luftige former?

Linje

Er det en åpen eller lukket silhuett? Hvordan er linjene og overflaten på skulpturen i mot rommet omkring og hvordan er forholdet mellom linje, flate og volum?

Overflate

Hvordan er skulpturens overflate? Er den plan, krummet, går i en eller flere retninger? Er den konveks eller konkav? Hvordan er den overflatebehandlet – er det boret eller meislet for å dekorere og lage detaljer? Er det påført noe middel som overflatebehandling som voks eller glaser? Hvordan er forholdet mellom visuell tekstur og reell taktilitet?

Lys og skygge

Påvirker riktig lyssetting oppfattelsen av skulpturen? Hvordan er forholdet mellom lys og skygge og kontraster? Hvordan er skulpturens form slik som den er i forhold til dens relative form (slik den kommer frem til under bestemte lysforhold? Reflekterer skulpturens overflate lyset med en blank overfalt eller er overflaten matt og suger lyset til seg?

Balanse

Er det en balansert helhet der form, volum, tekstur, format, lys, skygge og farger i harmoni eller er de uharmonisk? I så fall hva gjør det uharmonisk?

Bevegelse

Hvordan beveger skulpturen seg og uttrykker skulpturen en reel eller en visuell bevegelse? Man bevege seg rundt skulpturen for å få oversikt over helheten av skulpturen?

(Mørstad, 2005, side. 36-41).

6 Analyse

Det er det brukt en skulpturanalyse for å analysere de formalestetiske virkemidlene i vasene og en hermeneutisk tilnærming for å analysere eget arbeid. Jeg ser at det vil bli mest hensiktsmessig å analysere alle vasene som en helhet og analysere arbeidet mitt på verksted. Derfor er det valgt å dele opp analysekapittelet i to. Med bakgrunn i et hermeneutisk ståsted vil vasene bli analysert som deler og drøftet som en helheter. Vasenes tekstur analyseres med utgangspunkt i Mørstad (2005) skulpturanalyse, sett ut fra de formalestetiske virkemidlene som er vurdert til å være best egnet til denne oppgaven.

6.1 Formalestetisk analyse gjennom skulpturanalyse.

Vase 1:

Masse: Vasen gir ikke inntrykk av at den er verken tung eller lett. Oppfattes midt på treet.

Linje: lukket silhuett. Linjene på formen er behagelige og det er en god rund form. Skarp avslutning på toppen. Linjene på teksturen er sporadiske og går på kryss og tvers. Linjene på teksturen er forholdsvis små mot selve volumet av vasen.

Overflate: overflatebehandlet med slikker og det er brukt en taggete metall dreieskinne for å lage teksturen. Både visuell og reel tekstur. På den lavere siden for taktilitet.

Lys og skygge: påvirkes ikke på formen men teksturen sees bedre på bilder med lyssetting som gjør at linjene på teksturen lager skygger på hverandre.

Balanse: Balansert forhold mellom linjene på teksturen og formen på vasen

Bevegelse: god bevegelse på formen – ut, inn. Bevegelsen på teksturen er og god men mer bråkete/ utrolig.

Vase 2:

Masse: oppleves litt tung. Lik form som vase 1, men teksturen gjør at det oppleves som tung

Linje: lukket silhuett. Linjene på formen er gode, man ser konturen av vasen. Linjene på teksturen er korte og ofte avbrutte - ingen lange tydelige linjer.

Overflate: overflatebehandlet med slikker og påført med pensel. Visuell og reel tekstur. Bra taktilitet.

Lys og skygge: formen påvirkes ikke og lys og skygge er ikke nødvendig for å se teksturen

Balanse: balansert forhold mellom den urolige teksturen og gode formen

Bevegelse: god bevegelse på formen - ut, inn. Mye bevegelse i teksturen – litt bråkete.

Vase 3:

Masse: oppleves ikke tung. Lik form som tidligere vaser. Leiren som er skjært vekk gjør at vasen oppleves litt mindre og derfor lettere.

Linje: lukket silhuett. Linjene på formen er behagelige, dog litt skeiv på den ene siden. tydelige horisontale linjer på teksturen - organiske linjer som går hele veien rundt vasen.

Overflate: ikke overflatebehandlet. Visuell og reel tekstur. God taktilitet.

Lys og skygge: for skarpt ovenfra og ned lys gjør at teksturen på nederste del på vasen forsvinner. Derfor viktig med god lyssetting for å fremme all tekstur. Lys og skygge er viktig for å definere linjene

Balanse: god balanse mellom de organiske linjer og formen.

Bevegelse: myk bevegelse med organiske linjer.

Vase 4:

Masse: Oppleves litt tung men veldig stabil. Lik form som tidligere vaser.

Linje: Lukket silhuett. Linjene på formen er gode. Tydelige vertikale og diagonale linjer i teksturen. Avrundet linjer på teksturen.

Overflate: Overflatebehandlet med leire og slikker. Leirepølser er påført og feset til vasen med slikker. Visuell og reel tekstur. God taktilitet.

Lys og skygge: lys og skygge er ikke nødvendig for å se teksturen, men riktig lyssetting gjør at teksturen oppleves stofflig.

Balanse: God balanse mellom form og linjer i tekstur.

Bevegelse: Mye bevegelse, men behagelig og myk bevegelse med vertikale og diagonale linjer.

Vase 5:

Masse: Oppleveres litt tung. Ganske lik form som tidligere vaser men nederste del er skrapere rett opp og høyden fra det bredeste punktet til åpningen er kortere enn de andre som gjør at den er brattere.

Linje: Lukket silhuett. Gode linjer på formen og ingen linjer på teksturen.

Overflate: Overflatebehandlet med slikker og sand. Visuell og reel tekstur.

Lys og skygge: Lys og skygge er ikke nødvendig for å se teksturen.

Balanse: Grei balanse mellom form og tekstur – teksturen er relativt svak slik at formen får dominere uttrykket.

Bevegelse: Litt bevegelse i teksturen, men ikke mye

Vase 6:

Masse: Oppleveres litt tung – teksturen og måten prikkene er plassert løfter uttrykket til vasen. Lik form som tidligere vaser men det er bredere og høyere.

Linje: Lukket silhuett. God linje på formen. Følger man prikkene kan man se at disse skaper linjer.

Overflate: Ikke overflatebehandlet. Det er brukt et verktøy for å lage hullene på vasen. Visuell og reel tekstur, og litt taktilitet.

Lys og skygge: Riktig lyssetting er viktig da nederste del av vasen forsvinner ved bruk av ovenfra og ned lys.

Balanse: God balanse mellom prikkene, linjene prikkene skaper og formen på vasen.

Bevegelse: Bevegelse i linjene som prikkene skaper. Rolig uttrykk.

Vase 7:

Masse: Oppleveres ikke tung. God form på nederste del av vasen og den forlengende halsen løfter vasen og gjør den lettere. Selv om det er mye tekstur tynger ikke det uttrykket.

Linje: Lukket silhuett. Gode linjer på formen. Korte og avbrutte linjer på teksturen. Kan se ut som noen linjer følger et mønster, men de blir fort avbrutt av en annen linje.

Overflate: Overflatebehandlet med slikker. Visuell og reel tekstur. Mye taktilitet.

Lys og skygge: Teksturen er såpass visuell at det ikke er avgjørende for uttrykket, men kontrastene i teksturen kommer bedre frem ved god lyssetting.

Balanse: God balanse mellom tekstur og form. Tekstur er noe rotete

Bevegelse: Mye bevegelse i teksturen og selv om det oppleves litt rotete er det harmoni i uttrykket.

Vase 8:

Masse: Opplever ikke tung. Selv om bunnen og toppen er smalere enn på det bredeste punktet oppleves den som stabil.

Linje: Lukket silhuett. Gode linjer på vasens form. Vertikale linjer fra bunn til topp rundt hele vasen.

Overflate: Ikke overflatebehandlet, men det er brukt verktøy for å skrape vekk leiren for å skape tekstur. Visuell og reel tekstur. Mye taktilitet

Lys og skygge: Ikke nødvendig for å få frem teksturen, men riktig lys og skyggesetting hjelper for å få frem konturene av linjene på teksturen bedre.

Balanse: God balanse mellom tekstur og form. Noen linjer er bredere og andre smalere. God harmoni mellom linjene i teksturen

Bevegelse: Ikke mye bevegelse, selv om det er mye tekstur og linjer i teksturen som går rundt hele vasen.

Vase 9:

Masse: Opplever litt tung, men stabil – dog litt skjør på grunn av teksturen. Formen er lik som vase 1-4.

Linje: Lukket silhuett. Gode linjer på formen. Gode organiske, vertikale linjer på teksturen. Linjene går både på ytterste del av teksturen og i overgangen mellom vase og tekstur. Visuell og reel tekstur. Mye taktilitet.

Overflate: Overflatebehandlet med leire og slikker. Leirepølser er påført og festet til vasen.

Lys og skygge: Ikke nødvendig for å se teksturen, men det hjelper for å få frem kontraster.

Balanse: God balanse mellom formen på vasen og linjene i teksturen.

Bevegelse: Teksturen er enkel, men skaper mye bevegelse.

Vase 10:

Masse: Formen oppleves lett men teksturen oppleves litt tung og matt.

Linje: Lukket silhuett. Gode linjer på formen, men særdeles lite linjer på teksturen. Visuell og reel tekstur. Litt taktilitet.

Overflate: Overflatebehandlet med slikker og sand.

Lys og skygge: Ikke nødvendig da teksturen kommer godt nok frem, men det hjelper å få frem kontraster med riktig lys og skyggesetting. Man må uansett nærme for å se detaljene i teksturen.

Balanse: God form og god balanse mellom delene i formen. Teksturen er subtil og utfordrer derfor ikke formen.

Bevegelse: Lite bevegelse i teksturen, men linjene/konturen på formen skaper bevegelse

Vase 11:

Masse: Opplevs som lett i formen men litt ustødig. Da nederste del er det smaleste på vasen opplevs den som at vasen kan falle på siden, selv om den ikke gjør det.

Linje: Lukket silhuett. Gode linjer på formen. Prikkene i teksturen danner noen linjer men prikkene er plassert for langt unna hverandre til at det skaper noe mønster. Visuell og reel tekstur og grei taktilitet.

Overflate: Ikke overflatebehandlet. Det brukt et verktøy for å presse leiren inn for å skape teksturen.

Lys og skygge: Delene av vasen som ikke får nok lys på seg, der forsvinner teksturen. Viktig med god lyssetting for å kunne se teksturen fra alle vinkler.

Balanse: God balanse mellom delene på formen og god balanse mellom form og tekstur.

Bevegelse: Litt bevegelse i de linjene som teksturen skaper, utover det er den lite bevegelse. Likevel et harmonisk uttrykk.

Vase 12:

Masse: Opplevs litt tung da underdelen er større og «tyngre» enn øverste del. Den smale, korte halsen løfter uttrykket.

Linje: Lukket silhuett. Gode linjer på formen. Lite linjer på teksturen, men man kan se en form for mønster av linjer som teksturen lager. Visuell og reel tekstur. Grei taktilitet

Overflate: Overflatebehandlet med slikker.

Lys og skygge: Ikke nødvendig, men det kan hjelpe for å få frem teksturen fra alle vinkler.

Balanse: Grei balanse mellom form og tekstur

Bevegelse: Lite bevegelse i teksturen selv om teksturen skaper noen linjer.

Vase 13:

Masse: Opplevs verken tung eller lett. Formen forsvinner litt på grunn av teksturen, men teksturen gjør at vasen oppleves lett.

Linje: Gode linjer på formen. Teksturen skaper ikke tydelige linjer bortsett fra linjene på sirklene på teksturen. Visuell og reel tekstur. Mye taktilitet

Overflate: Overflatebehandlet med leire og slikker. Sirkler av leire er formet og festet på vasen med slikker.

Lys og skygge: Ikke nødvendig men hjelper på kontraster. Teksturen kommer godt frem uansett.

Balanse: God balanse mellom form og tekstur. Enkel form og teksturen løfter uttrykket.

Bevegelse: Mye bevegelse i teksturen. Vasen oppleves delikat og elegant og bevegelsen sirklene gir er interessant.

6.2 Hermeneutisk analyse av eget skapende arbeid.

Det er blitt gjort en løpende analyse gjennom hele arbeidet. Gjennom bilder, videoer, tanker, feltnotat, Instagramkontoen, reels, innlegg og story, har jeg forsøkt å vise en transparens i forskningsprosessen. Jeg har vist til mine tankeprosesser, valg jeg har gjort både på form og tekstur, vært transparent på når jeg har møtt motstand og når ideer ikke fungerer/ ikke egner seg til denne oppgaven. Jeg ser selv en utvikling fra før jeg begynte med denne masteroppgaven til da jeg startet på vase 1 til vase 6, men og fra vase 7 til 13. Jo mer erfaring jeg fikk per vase tok jeg med dette videre til neste vase og fant på ulike teknikker jeg kunne bruke og hva som egnet seg mest for å utføre ulike oppgaver når jeg bygget formene. Jeg opplever at jeg klarer å vise at jeg har vært i en prosess der jeg har sett hva jeg kunne gjort bedre og annerledes og vise til konkrete eksempler på hva jeg kunne ha gjort.

7 Resultater

I dette kapitlet vil resultatene fra studien bli presentert. Under kan man se et fjernbilde og et nærbilde av de 13 vasene som er lagd. Alle vasene er blitt analysert i forrige kapittel og vil bli drøftet opp mot teori i diskusjon kapitlet.

Vase 1: Linjene fra inspirasjonsbildet og linjene på teksturen på vasen ligner. Jeg ser det slik at den er vellykket og at jeg har klart å overføre denne teksturen til vasen. En svak tekstur sammenlignet med de andre teksturene men likevel interessant at man kan bruke slikker til å lage så tydelig tekstur. Opplever vasen som en god rund form med et harmonisk uttrykk som brytes med sporadiske linjer på teksturen. Kan minnes om at bølgene «roter» til sanden.

Vase 2: Man kan få en følelse av at bølgene slår deg rundt og roter i sanden. Opplever at teksturen på bildet er noenlunde lik. Var litt vanskelig å få frem likt på bildet og på teksturen. Men opplever at man ser at det kan være sandbunn i fjæra eller der vannet roter i sanden. Mye bevegelse.

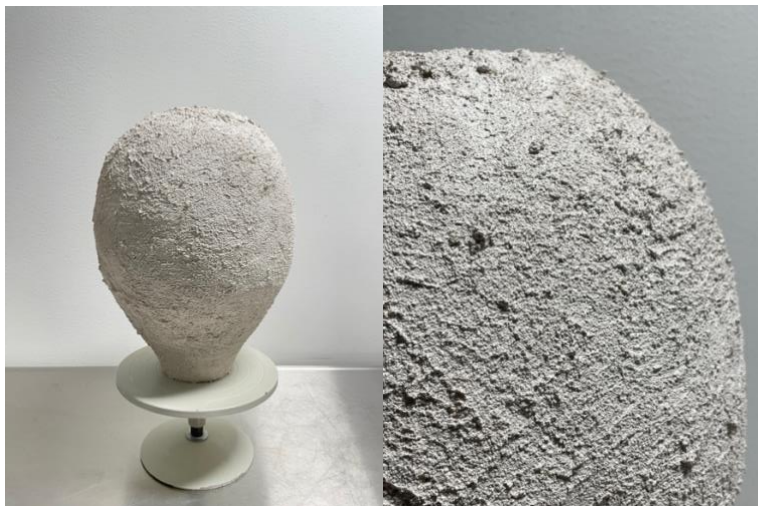

Vase 3: Det er gode harmoniske linjer på både vassen og teksturen. En behagelig og rolig vase. Opplever at teksturen ble godt overført selv om mellomrommet mellom hver linje er større enn på inspirasjonsbildet. Det har noe med at jeg ønsket å ha en litt kunstnerisk frihet på teksturen og fordi vase 4 har ganske likt inspirasjonsbilde som vase 3 slik at jeg måtte kunne skille på dem.

Vase 4: Det er gode organiske linjer. Et mykt og behagelig uttrykk. Gode vertikale og diagonale linjer - interessant tekstur. Opplever at jeg fikk overført teksten på bildet til vasen veldig godt. Man kan tydelig se at det er disse sandlinjene som bølgene lager der det er grunt vann. Når riktige deler av disse linjene lyssettes riktig så oppleves de som stofflige. Man kan på en måte se det på bildene av vasen at leiren ser nesten myk ut.

Opplever litt dramatisk ut.

Vase 5: Opplever tyngre enn de andre da formen er noe ulikt. Vasen er overflatebehandlet med slikker og sand og gir en grei taktilitet. En ganske dempet tekstur, men opplever at jeg fikk overført teksten fra bildet til vasen ganske bra. Sand har i utgangspunktet ikke veldig store kontraster når det gjelder tekstur, men mer på bevegelse. Føler at jeg fikk frem bevegelsen på sanden på bildet, over på vasen.

Vase 6: Vasen oppleves litt tung men med prikker og gode harmoniske linjer så løfter det uttrykket. Opplever jeg har fått overført teksturen fra bildet ganske bra og man kan se på vasen hvilken sand og hvor i sanden man finner disse prikkene.

Vase 7: Disse lagene som man ser på inspirasjonsbildet opplever jeg å ha klart og overført, likevel noe forskjell. På bildet er det strammere linjer på disse lagene enn det er på vasen og teksturen oppleves som mer rennende enn på bildet. selv om det er mye tekstur så oppleves ikke vasen som tung på grunn av den lange halsen og resten av formen - den lange halsen løfter uttrykket. Slikker er påført med en palettkniv for å skape teksturen og jeg opplever at jeg har klart å overføre teksturen fra bildet og samt en videreutvikling av vase 1 og 2.

Vase 8: Det er en interessant form med god harmoni og balanse mellom bunn og åpning.

Linjene i teksturen oppleves som harmonisk, men og interessant. Opplever at jeg fikk overført teksturen på inspirasjonsbildet godt over på vasen. Noen linjer er bredere enn andre, men det gjør uttrykket lekent og interessant. Det er mye taktilitet i teksturen og man får lyst til å ta på vasen.

Vase 9: Vasen kan oppleves som tung, men teksturen letter litt på uttrykket. Det er gode organiske linjer med en god balanse mellom form og tekstur. Ytterste del av teksturen kan minne om tang eller bølger som beveger på seg, men man kan og se linjene og formen på linjene fra inspirasjonsbildet.

Vase 10: Harmonisk og god rund form på vasen. Teksturen oppleves som tung og matt og skaper et rolig uttrykk. Det er lite linjer og bevegelse i teksturen. Dog vase 5 og 10 ser veldig like ut i teksturen ble prøvd ulike teknikker på vase 10 for å videreutvikle denne teksturen.

Opplever at jeg fikk overført teksturen fra inspirasjonsbildet til vase 10 godt.

Vase 11: Interessant og gøy form på vasen og selv om teksturen er lik som vase 6 ble det brukt et annet verktøy for å skape denne teksturen. Opplever at jeg fikk overfør teksturen fra bildet og vase 6 og videreutviklet teknikken fremfor selve teksturen på denne vasen. Teksturen skaper linjer og mønster.

Vase 12: En god og harmonisk form. Vasens form oppleves litt tung, men vasens hals løfter uttrykket litt. Teksturen oppleves som taktil men litt dempet da prikkene er forholdsvis flate. Jeg opplever å ha overført teksturen fra inspirasjonsbildet over på vasen godt, men kunne nok ha jobbet mer for å få mer tilnærmet lik tekstur slik som på bildet.

Vase 13: Vasens form forsvinner litt av teksturen, men opplever formen som god og behagelig med en fin avslutning mot åpningen. Vasen har en skarp kant på åpningen fremfor avrundet. Teksturen tar mest oppmerksomhet og er veldig taktil. Teksturen oppleves som delikat og elegant og jeg opplever å ha klart å overføre teksturen fra inspirasjonsbildet godt.

8 Drøfting

I dette kapittelet vil resultatene som ble presenter i forrige kapittel bli drøftet opp mot analysen, valgt teori og forskningsspørsmålene, og problemstillingen vil bli besvart. Det er valgt å dele inn dette kapittelet, der de ulike forskningsspørsmåla og problemstillingen blir drøftet.

Det er laget 13 vaser i keramikk, alle med ulik tekstur. Det er brukt stengodsleire K129 da denne egner seg best til å bygge stort med da det er 30% chamotte i leiren (Rønneberg, 2009) og teknikken som er benyttet for å bygge formen på vasene kalles pølseteknikk. Gjennom å se på inspirasjons bilder ble det høsten 2021 laget seks vaser med tilnærmet lik form, der det ble forsket på om hvordan man kunne overføre teksturen fra bildet til vasen. Våren 2022 ble dette også gjort, men da med en videreutvikling fra vasene som ble lagd på høsten både med tanke på tekstur men og på form. Det ble valgt å gå vekk fra den samme formen og det ble laget sju ulike former med sju ulike teksturer. Her og ble det benyttet og samme teknikk og materiale som det ble brukt i studien på høsten. Gjennom ulike teknikker og redskaper kom sandbunnen til uttrykk gjennom overflatetekstur på 13 ulike vaser laget i keramikk - noen like hverandre, andre helt ulike fra hverandre, men etter min oppfatning fikk alle vasene lignende tekstur som teksturen på sitt inspirasjonsbilde.

8.1 Teknikk og redskaper for å skape tekstur

Det første forskningsspørsmålet: *Hvilke teknikker og redskaper brukes for får frem teksturen fra inspirasjonsbildene over på keramikk vasene?* besvares underveis i metodekapittelet og på Instagramkontoen, men for å skape en oversikt er det gjort en oppsummering av teknikker og redskap under.

De teknikkene som ble brukt for å skape tekstur på vasene er å tilføre slikker, leire og/ eller sand, fjerne leire fra selve vasen og bruke redskaper for å presse og forme vasens overflate til tekstur. De redskapene som ble brukt er dreieskinne, pensel, skrapeverktøy, modelleringsverktøy palettkniv, hendene mine og pipette. Alle teknikker og redskaper er

forklart i metodekapittelet og på hver video om hver enkelt vase kan man tydelig se hvordan jeg bruker de ulike redskapene og teknikkene til å utføre teksturen på vasen. I teksten under videoen forklares det også om det har oppstått noen problemer eller utfordringer og hvordan dette ble løst.

På vase 1, 2, 7 og 12 er det påført slikker og brukt ulike redskap for å skape teksturen. På Vase 3 og 8 er det skjært vekk leire fra vasen. Vase 4, 9 og 13 er det tilført leire og slikker og brukt ulike verktøy for å forme teksturen. Vase 5 og 10 er det påført slikker og sand, og vase 6 og 11 er det brukt modelleringsverktøy for å presse og forme leira på vasen til tekstur.

	Vase 1	Vase 2	Vase 3	Vase 4	Vase 5	Vase 6	Vase 7	Vase 8	Vase 9	Vase 10	Vase 11	Vase 12	Vase 13
Verktøy	x	x				x	x				x	x	
Slikker	x	x		x	x		x		x	x		x	x
Sand					x					x			
Leire				x					x				x
Fjerne			x					x					

På vase 1 ble det påført slikker og man kan se at taggene på dreieskinnen skaper samme tekstur som sanden på bildet har. Ved hjelp av en pensel ble slikker påført på vase 2 og på enkelte steder på inspirasjonsbildet kan man se at teksturene kan ligne. Avstanden mellom linjene på inspirasjonsbildet til vase 3 gjorde at leire måtte fjernes, og ved hjelp av skrape verktøy ble disse linjene til. De organiske linjene på bildet til vase 4 førte til at leirepølser ble påført vasen og ble modellert til å skape lignende tekstur. På enkelte steder på vase 5 kan man se oppsamlinger av sand og slikker, noe som ble påført for å kunne overføre teksturen inspirasjonsbildet til vase 5. For å kunne overføre hullene på bildet til vase 6 ble det brukt et modelleringsverktøy i tre for å presse og «banke» leiren. Ved hjelp av en palettkniv ble slikker påført på vase 7 for å overføre teksturen på inspirasjonsbildet. For å kunne overføre teksturen på bildet til vase 8 og for å unngå at uttrykket skulle bli for likt vase 1, 3, 4 og 9 ble det skjært vekk leire i vertikale linjer med et skrapeverktøy. Teksturen på vase 9 sitt inspirasjonsbilde var mer kantete enn andre lignende inspirasjonsbilder og ved hjelp av leire og slikker ble linjene formet til spisse kanter. For å skape en subtil tekstur på vase 10, slik som teksturen på inspirasjonsbildet har ble sand og slikker blandet sammen og påført på

vasen. Deretter brukte jeg hendene mine til å lage teksturen. Det ble brukt et modelleringsverktøy i plast med en rund kule i hver ende av verktøyet for å skape teksturen på inspirasjonsbildet til vase 11, og over på selve vasen. På vase 12 ble det tilført slikker ved hjelp av en pipette for å overføre teksturen. For å skape teksturen fra inspirasjonsbildet til vase 13 ble leire kjevlet, presset og formet til skålformede kopper, og påført til vasen med slikker.

Jeg opplever å ha klart å overføre alle teksturene på alle inspirasjonsbildene over på de ulike vasene ved hjelp av de teknikkene og redskapene som ble mest hensiktsmessig å bruke. Noen teksturer krevde mer utprøving enn andre, noen krevde mer tid på de ulike delene, noen ble til forholdsvis fort og noen ble mer tydelige og taktile enn andre. På høststudien var målet å forske på ulike teksturer og det ble derfor valgt å bruke lik form på vasene. På vårstudien var de nødvendige erfaringene og kompetansen for å produsere vaser med tekstur mer tilstede og fokuset ble mer på å utvikle ulike former og se hvordan teksturen kom til synet på ulike former. Kort oppsummert kan man si at for å få frem ulik tekstur, så må det benyttes ulike teknikker og redskaper.

8.2 Formalestetiske kvaliteter uttrykt på vasene

Formalestetiske kvaliteter/ virkemidler er essensielt for å analysere vasene da dette sier noe om hva som skaper stemning og kvalitet i vasene (NGAN, 2011). Man kan se på de ulike vasene og se selv hva man føler, opplever og kjenner kommer til uttrykk, men for at vi kan dele disse opplevelsene med andre må de oversettes til ord og dette gjøres gjennom formalestetiske virkemidler (Mørstad, 2005).

Det ble valgt å ta utgangspunkt av Mørstad (2005) sin skulpturanalyse, og det ble valgt ut de virkemidlene som etter min mening kom til syne i vasene: masse, linje, overflate, lys & skygge, balanse og bevegelse. Grunnen til at nettopp disse virkemidlene ble valgt var at de resterende virkemidlene i skulpturanalysen enten ikke kom til syne eller ikke var relevant for denne oppgaven.

Masse har noe å si om uttrykket og ved å analysere om formen og teksturen er tung og massiv eller lett og luftig så sier dette noe om hvordan man oppfatter vasens uttrykk. Vase 10 oppleves som tung og matt og her påvirket både formen og teksturen dette. Til motsetning oppleves vase 11 som lett på grunn av formen og vase 3 og 13 lett på grunn av teksturen. Vase 4 og 12 opplevdes som tung i form og vase 5 opplevdes som tung i form og tekstur. Vi kan dermed se at form og tekstur påvirker uttrykket ulikt, men at begge spiller en viktig rolle for hvordan vi oppfatter et objekt som tung eller lett. **Linjer** i form, men spesielt linjer teksturen er med på å påvirke balansen og bevegelsen i uttrykket. Vase 1, 3, 4, 8 og 9 har tydelige linjer i teksturen og formen, men som vase 6 og 11 er det hvordan teksturen skaper linjene. Teksturen skaper mønstre og linjer.

Da oppgaven handler om tekstur er virkemidlet om **overflate** viktig å fokusere på. Hvordan er overflaten og er den overflate behandlet. **Lys og skygge** er ikke noe konkret som vasen utstråler, men heller hvordan virkemidlene rundt vasen påvirker uttrykket. Hvis vasen for eksempel er overeksponert av lys påvirker dette hvordan vi ser teksturen på vasen og teksturen kan «forsvinne». Det ble derfor valgt å finne et sted der alle fotografiene av vasene som ble presenter i resultatet der form og tekstur kom godt til synet. **Balanse** er viktig for å se om det er en helhet mellom form, volum og det å se om det er harmoni i uttrykket. Alle vasene ble analysert med «god balanse», men vase 5 og 12 ble analysert med «grei» balanse. Her påvirker form og tekstur hverandre og det ble sett som at disse to komponentene hang greit sammen, men ikke like godt som balansen i de andre vasene. **Bevegelsen** i vasene henger godt sammen med virkemidler **linjer** og er for å se hvordan formen og teksturen beveger seg. Er den helt statisk eller påvirker form og tekstur hvordan vasen «beveger» seg? Slik som vase 4 og 9: teksturen i disse vasene gjør at man opplever at vasen beveger seg litt. For meg så kjenner jeg en bevegelse i kroppen av å se på disse, i motsetning til vase 5 som føles statisk.

De utvalgte virkemidlene kommer alle til uttrykk på vasene, men på ulikt vis. Noen vaser oppleves som tunge, andre lette. På noen av vasene skaper teksturen linjer, på andre vaser skaper formen linjer, og på noen er det ikke noe tydelige linjer. Noen vaser krever riktig lyssetting for at teksturen skal fremstå riktig, andre ikke. De fleste av vasene har god balanse og bevegelse i både form og tekstur.

8.3 Studiens didaktiske potensial

For å kunne besvare på forskningsspørsmål 3: *Hvordan kan man gjennom et autoetnografisk ståsted bruke erfaringene i denne masteroppgaven til undervisning, der tredimensjonalitet, tverrfaglighet og bærekraft er sentralt?* er det valgt å dele opp kapittel 8.3 i 3 deler: tredimensjonalitet, tverrfaglighet og bærekraft. Forskningsspørsmålet vil bli drøftet ut fra disse ståstedene og så vil det oppsummeres mot slutten.

8.3.1 Tredimensjonalitet

Gjennom å arbeide med et plastisk og modellerende materiale som leire kan dette bidra til utvikling hos barn, da de arbeider med noe som er tredimensjonalt. Som Trageton sier så har man noe konkret å forholde seg til når læringen skjer og derfor bør man jobbe tredimensjonalt fremfor todimensjonalt (Haabesland & Vavik, 2016). Ved at elever får en leireklump så må de bruke sansene. De bruker berøringssansen ved at de har en leirekump i hånda – er den varm, kald, myk, hard, klissete, tørr? Mest sannsynlig smaker, lukter eller hører de ikke noe fra denne leireklumpen, men de må bruke synet for å se hvordan de skal forme leireklumpen til noe. Ved å bruke sansene så vekkes det en nysgjerrighet hos elevene og hos barn spesielt bidrar stimulering av sansene til utvikling i hjernen (Heen & Wiik, 2020).

Da leire er et plastisk og mykt materiale som enkelt kan formes, så egner det seg godt til å jobbe tredimensjonalt med (Solheim, 2021). Siden vi vet av Trageton at barn utvikler seg i større grad når de arbeider tredimensjonalt fremfor todimensjonalt (Haabesland & Vavik, 2016) så tenker jeg at skolen må legge mer til rette for å arbeide tredimensjonalt. Leire er jo perfekt som materiale til å arbeide tredimensjonalt! Ved å jobbe tredimensjonalt får elevene utfolde seg kreativt, de får en større forståelse av dybde og man jobber praktisk i skolen. Ganske fort kan man koble inn tverrfaglig læring inn i tredimensjonalitet da man enkelt kan arbeide med for eksempel former og figurer i matematikk inn i arbeidet med leire. Det å arbeide tredimensjonalt er som et eget språk som vi kan bruke når vi skal tilegne oss ny kunnskap og ferdigheter (Haabesland & Vavik, 2016). Av egen erfaring setter jobbing med

leire i gang mange kreative prosesser og tanker. «Hva hvis jeg gjør sånn eller sånn, hvordan vil leireklumpen se ut da? Og hva må jeg gjøre for å få den til å se slik ut?»

Jeg håper min studie kan være til hjelp for å sette søkelyset på viktigheten mot å jobbe tredimensjonalt og at leire er et veldig egnet materiale for å bruke i undervisning da det fremmer læring og utvikling hos elevene (Haabesland & Vavik, 2016).

8.3.2 Tverrfaglighet

For å skape et tverrfaglig samarbeid i skolen må ulike fag sitt pensum, arbeidsmetoder og aktiviteter kobles sammen for å skape et nytt undervisningsopplegg (Koritzinsky, 2021). Dette kan se ulikt ut i alle fag, men jeg har selv erfart at naturfag og matematikk er to fag som egner seg veldig godt til å jobbe tverrfaglig med i kunst og håndverk. Det ble derfor valgt å koble naturfag, biologi og sandbunn inn i kunst og håndverksfaget til denne masteroppgaven. De praktisk estetiske fagene som kunst og håndverk kan utvikle og styrke elevers selvfølelse, selvtillit, trivsel og mestringsfølelse (Koritzinsky, 2021)

Vi vet at elever som er mindre innstilt på teoretiske fag har veldig god nytte av de praktisk estetiske fagene (Koritzinsky, 2021). Det legges, etter min oppfatning, ikke opp til i K20 at dette er noe som skal prioriteres, så er det viktig at lærere i disse og resterende fag legger til rette for at elever som er praktisk anlagt har en arena de kan lære på sin måte og elever som er teoretisk anlagt får en ny arena å lære på. Dette kan gjøres på mange måter, men som nevnt tidligere har jeg forsøkt å koble naturfag med kunst og håndverk. Den teoretiske naturfag delen kommer nok ikke godt frem i teksten, men er forankret i forarbeidet på høst og vårstudien og når det ble søkt etter inspirasjons- bilder. Hvordan bølger, vind og strømninger påvirker hvordan teksturen og overflaten til sanden blir er veldig interessant. Dette er metoder som man kan bruke for å jobbe flerfaglig i skolen. Hvis undervisningen og oppgavene/aktivitetene tilpasses elevenes interesse kan det styrke elevers selvtillit, trivsel og generelle læringslyst.

8.3.3 Bærekraft

Grunnen til at vi må ha fokus på en bærekraftig undervisning er fordi det gjør oss og kloden godt. Det er viktig at elevene blir selvbevisste og har evnen til å reflektere over deres egen rolle og deres handlinger i samfunnet sett fra et bærekraftig aspekt. Deres evne til å reflektere over de valgene de gjør som forbrukere i en bruk og kast kultur der nye trender oppstår hver dag, er viktig for at senere generasjoner får dekket sine behov (Näumann, 2020; Verdenskommisjonen for miljø og utvikling, 1987).

Etter å ha arbeidet med leire som materiale, brukt ulike teknikker for å forme vasene og teksturen, og brukt dager, uker og måneder på vasene så har jeg fått et nytt perspektiv på håndverket. Ved å jobbe så intenst med vasene har jeg nå fått en tilknytting til hver enkelt vase, der jeg er redd for vasene, behandler de med respekt og forsiktighet – fordi jeg vet hvor lang tid det tar å lage alle vasene. Denne følelsen er noe jeg ønsker jeg å videreformidle til elever. Vi kan lese i Näumann (2020) om Tobias som får en spesiell tilknytting til stolen han har laget. Han respekterer materialet, teknikkene og håndverket og får en spesiell tilknytting til stolen. Han gjør alt for å ta vare på den og sette sitt preg over den. Jeg ønsker å få elever til å se, erfare og oppleve det Tobias gjorde og det jeg har gjort på verksted, og det kan jeg gjøre med mine erfaringer på verksted sammen med teori og kunnskap om materiale, teknikker, verktøy og håndverket.

Nå som bærekraft har kommet inn i læreplanen og i kompetansemål etter at kunnskapsløftet kom, er det viktig at man som kunst og håndverklærer har et fokus på bærekraft i undervisningen (Utdanningsdirektoratet, 2020c). Etter min mening kan denne studien brukes til nettopp dette. All den kunnskapen, erfaringene og kompetansen jeg hadde fra før og har tilegnet meg underveis i denne studien kan være til hjelp for meg selv som lærer, men også for andre kunst og håndverklærere i keramikk. Det å bruke et naturmateriale, resirkulere overskuddsleire, jobbe med et produkt i mange timer, dager og uker gjør noe med deg slik at du kjenner på en tilknytting til produktet. På samme måte som Tobias gjorde med stolen sin (Näumann, 2020) så ønsker jeg å ta vare på vasene, reparere de hvis de blir ødelagte og vise frem til alle jeg kjenner. Man ser verdien i materialet og

produktet og får en respekt for håndverket som man ikke ville ha hatt om du aldri hadde laget noe for hånd. Alle husker vel den lille klumpen med leire som de modellerte til en skål på 4 trinn?

Oppsummerende tanker omkring det didaktiske potensialet

Ved å arbeide tredimensjonalt så kan det styrke elevers utvikling, da man gjennom sanser utvikler nysgjerrighet, som igjen stimulerer hjernen (Heen & Wiik, 2020). ved å jobbe tverrfaglig kan det fange flere elevers interesse og styrke undervisningopplegget i kunst og håndverk. Ved å jobbe tverrfaglig kan man styrke elevers selvtillit, trivsel og læringslyst og ved å ha et bærekraftig fokus på undervisningen kan det føre til mer bevisste elever på sitt eget forbruk og det å ta vare på det man har og jorda vår (Näumann, 2020; Færder Kulturverksted, 2020).

9 Avslutning

Gjennom dette studiet er det forsket på tekstur på vaser i keramikk. Gjennom å ta bilder, videoer, skrevet feltnotater og deling av innlegg på en Instagramkonto, og gjennom relevant teori er problemformuleringen forsøkt besvart: *På hvilken måte kan overflatetekstur etter inspirasjon fra sandbunn overføres som tekstur på vaser i keramikk?*

Det er forsket på ulike teknikker og teksturer med inspirasjon fra sandbunn over og under vann, det er brukt ulike redskap, og det er produsert 13 ulike keramikkvaser. Vasene er analysert ut fra formalestetiske virkemidler gjennom skulpturanalyse og forskningsspørsmålene er drøftet opp mot teori. Til slutt er studien vurdert opp mot sitt didaktiske potensial med fokus på tredimensjonalitet, tverrfaglighet og bærekraft.

Til utstillingen 13-17. juni blir de sju utvalgte vasene som er produsert våren 2022, presentert på en hensiktsmessig måte.

Litteraturliste

- Barne- og familiedepartementet. (2003). *FNs konvensjon om barnets rettigheter*. Oslo: Barne- og familiedepartementet.
- Brinkkjær, U. & Høyen, M. (2020). *Vetenskapsteori för lärarstudenter*. Studentlitteratur.
- Candy, L. (2006). *Practice Based Research: A Guide*. Creativity & Cognition Studios. University of Technology, Sydney.
<https://www.creativityandcognition.com/resources/PBR%20Guide-1.1-2006.pdf?fbclid=IwAR3F50pS6nUK2Za-bjieU2hWUVAlyX9B HN9Gcyyl30BBhrH1aWmvL001D4>
- Ellis, C., Adams, T. E. & Bochner, A. P. (2011). Autoethnography: an overview. *Historical Social Research/ Historische Sozialforschung*. Publisert av GESIS – Leibniz Institute for the Social Sciences. <https://www.jstor.org/stable/23032294>
- Færder Kulturverksted. (2020, 23. januar). *Hvorfor elever mangler kompetente lærere i kunst og håndverk*. <https://ferderkulturverksted.no/hvorfor-elever-mangler-kompetente-laerere-i-kunst-og-handverk/>
- Greelane. (2019, 3. juli). *Her er hvordan kunstnere bruker tekstur og hvorfor det er så viktig i kunsten*. <https://www.greelane.com/nb/humaniora/visuell-kunst/definition-of-texture-in-art-182468/>
- Haabesland, A. Å. & Vavik, R. (2016). *Kunst og håndverk- hva og hvorfor*. Fagbokforlaget
- Heen, A. & Wiik, M. L. (2020, 28. februar). *Sanselek med de yngste barna*. Barnehageforum. <https://www.barnehageforum.no/artikkel.asp?artikkelid=6165>
- Irwin, R. I., Beer, R., Springgay, S., Grauer, K., Xiong, G. & Bickel, B. (2006). The Rhizomatic Relations of A/r/tography. *Studies in Art Education. A journal of Issues and Research*, 48(1). 70-88. <https://doi.org/10.1080/00393541.2006.11650500>.
- Johansson, K. (2016). Mellom hermeneutikk og fenomenologi, et essay i vitenskapsteori. *Tidsskriftet Musikkterapi*, 2016 (2). <https://www.musikkterapi.no/2-2016/2017/1/19/mellom-hermeneutikk-og-fenomenologi-et-essay-i-vitenskapsteori>
- Mørstad, E. (2005). *Visuell Analyse. Metode og skriveråd*. Abstrakt forlag.
- Mørstad, E. (2021, 2. august). Form (kunst). I *Store norske leksikon*
<https://snl.no/form - kunst>
- Näumann, R., Riis, K. & Illeris, H. (2020). *Bærekraftdidaktikk i kunst og håndverk. Gjenbruke – Oppvinne – Skape*. (1. utg.). Cappelen Damm.

- Ngan, J. (2011, 29. november). *Formalestetiske Virkemidler*.
<https://virkemidler.wordpress.com/about/hva-er-underside/>
- Nielsen, L. M. & Lepperød, J. (2019). Hvorfor elever mangler kompetente lærere i Kunst og håndverk. *Form Akademisk – Forskningstidsskrift for Design Og Designdidaktikk*, 12(1). <https://doi.org/10.7577/formakademisk.3629>
- Nielsen, C. N. (2020). *Å veve fram følelser: Dialog gjennom kunst, om utfordringer i vår samtid*. [Doktorgradsavhandling, Universitetet i Sørøst – Norge]. Open Archive.
<https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/handle/11250/2659866>
- Postholm, M. B. (2010). *Kvalitativ metode. En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier* (2.utg). Universitetsforlaget.
- Rognsaa, R. & Fredriksen, S., T. (2011). 15-åringers opplevelser av overvekt hos jevnaldrende, *Nordisk Tidsskrift for helseforskning* 7(2), s. 49-60.
<https://septentrio.uit.no/index.php/helseforsk/article/view/1826/1698>
- Rønneberg, G. (2009). *Keramikkboka- forme med leire og bygge ovner på steinaldervis*. Kolofon forlag.
- Smith, H. & Dean, R. T. (2009). *Practice – led Research, Research – led Practice in the Creative Arts*. Edinburg University Press Ltd.
- Solheim, Å. R., Myklebust, I. & Sporaland, I. G. (2021, 25. mai). *Leire*. NDLA.
<https://ndla.no/nb/subject:1:e4f1bd93-e941-4f7e-a150-1dd99a9ac419/topic:2:ff48ed85-dbc5-4b98-a3b2-4212fd341c1a/topic:2:e44fb5d1-ae7e-4e74-802e-a0ff04fc8426/resource:1:159150>
- UiO (2021a). *Hvorfor bør skoler arbeide flerfaglig og tverrfaglig?* FIKS - Forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i skolen [online] Hentet 8. desember 2021.
<https://www.uv.uio.no/forskning/satsinger/fiks/kunnskapsbase/tverrfaglighet/hvorfor/>
- UiO. (2021b, 2. januar). *Leire*. Det matematisk- naturvitenskapelige fakultet. Institutt for biovitenskap.
<https://www.mn.uio.no/ibv/tjenester/kunnskap/plantefys/leksikon/l/leire.html>
- Utdanningsdirektoratet. (2020a). *Kjerneelementer*. Kunst og håndverk (KHV01-02). Fastsett som forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020.
<https://www.udir.no/lk20/khv01-02/om-faget/kjerneelementer>
- Utdanningsdirektoratet. (2020b). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Fastsett som forskrift. Kunnskapsløftet 2020.
<https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/>
- Utdanningsdirektoratet. (2020c) *Tverrfaglige temaer*. Kunst og håndverk (KHV01-02).

Fastsatt som forskrift. Lære-planverket for Kunnskapsløftet 2020.
<https://www.udir.no/lk20/khv01-02/om-faget/tverrfaglige-temaer>

Verdenskommisjonen for miljø og utvikling. (1987). *Vår felles framtid*. Oslo: Tiden Norsk Forlag.

Wheeler, B. L., & Kenny, C. (2005). Principles of Qualitative Research. I B. L. Wheeler (Red.), *Music Therapy Research*. Gilsum, NH: Barcelona Publishers.

Østern, T. P., & Letnes, M. A. (2018). Et temanummer som undersøker hva det innebærer å forske med kunsten. *Journal for research in Arts and Sports Education*, 2(1).
<https://www.jased.net/index.php/jased/article/view/1209>

Referanseliste for inspirasjonsbilder

Bilde 1: *Sand texture* [Bilde]. (Hentet 15. november 2021). Hentet fra <https://www.offset.com/search/sand+texture>

Bilde 2: *Sand beach* [Bilde]. (Hentet 20. november 2021). Hentet fra <https://www.pikist.com/free-photo-ioozu>

Bilde 3: *Ripples* [Bilde]. (Hentet 20. november 2021). Hentet fra: <https://www.wallpaperflare.com/ripples-sand-lines-ridge-pattern-beach-rippled-sand-background-wallpaper-zyhaj>

Bilde 4: *Beach Ripples* [Bilde]. (Hentet 20. november 2021). Hentet fra <https://www.maxpixel.net/Patterns-Pattern-Beach-Ripples-Sand-Texture-4650919>

Bilde 5: *The Texture Of Wet Sand* [Bilde]. (Hentet 20. november 2021). Hentet fra <https://www.canstockphoto.com/the-texture-of-wet-sand-84013604.html>

Bilde 6: *A bunch of tiny little holes in the sand created by sand crabs* [Bilde]. (Hentet 20. november 2021). Hentet fra https://www.123rf.com/photo_9749618_a-bunch-of-tiny-little-holes-in-the-sand-created-by-sand-crabs.html

Bilde 7: *Beach sand texture* [Bilde]. (Hentet 20. november 2021). Hentet fra <https://focusedcollection.com/126351084/stock-photo-beach-sand-texture.html>

Bilde 8: *Sand waves texture macro* [Bilde]. (Hentet 20. november 2021). Hentet fra <https://www.peakpx.com/en/hd-wallpaper-desktop-kteau>

Bilde 9: *Wallpaper textures* [Bilde]. (12. juli 2019). (Hentet 20. november 2021). Hentet fra <https://besthqwallpapers.com/textures/wavy-sand-texture-4k-macro-yellow-sand-texture-sand-backgrounds-114785>

Bilde 10: *Sand surface after the rain with the visible traces of the raindrops* [Bilde]. (Hentet 20. November 2021). Hentet fra https://www.123rf.com/photo_32018078_sand-surface-after-the-rain-with-the-visible-traces-of-the-raindrops.html

Bilde 11: *Sand surface after the rain with the visible traces of the raindrops* [Bilde]. (Hentet 20. November 2021). Hentet fra https://www.123rf.com/photo_32016375_sand-surface-after-the-rain-with-the-visible-traces-of-the-raindrops.html

Bilde 12: *Sand Bubbles* [Bilde]. (Hentet 20. November 2021). Hentet fra https://www.netartsbaytoday.org/Sand_Bubbles.html

Bilde 13: *Tracks of rain on sand* [Bilde]. (15. Mars 2013). (Hentet 20. November 2021). Hentet fra <https://graphicriver.net/item/tracks-of-rain-on-sand/4271777>

Vedlegg

Vedlegg 1.

Feltnotat fra mars 2022 – til videoen fra 4. juni 2022

Sminkekost fungerte ikke som jeg trodde. Heller ikke flaskekost. Trodde det skulle bli tydeligere tekstur.

Gaffel ble veldig rart. Dreieskinnen var veldig lik den første vasen så det går ikke.

Vedlegg 2

Feltnotat fra mars 2022 – til videoen fra 19. mars 2022

Fjerde gangen det skjer. Aner ikke hvordan jeg ikke skal få hull på toppen av vasen. Tror i alle fall at jeg lager tykk nok vegg og åpning, men neida.

Vedlegg 3

Feltnotat fra april 2022 – til videoen fra 10.mai 2022

Det er så gøy nå ting klaffer. Endelig skjønnte jeg hvordan jeg kunne lage skåle-former i leira. Har ikke lyst til å dekke til formen på vasen fordi jeg er så fornøyd med nøyaktigheten på den, men tror det blir kjempekult.

